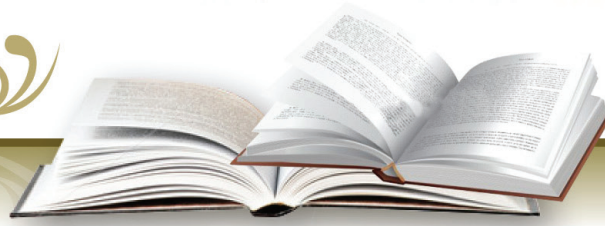

תורה והוראה

פרשת תצוה תשע"ג

מאמר השבוע עוסק בשמחת יום הפורים בכלל, ובמצוות משתה הפורים בפרט. מיוחדת היא שמחת הפורים במה שציוו חז"ל על שתיית היין. עד כמה צריך אדם לשתות? מהו שיעור "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"? מתי יש לשתות יין, והאם אפשר לקיים את דין השתייה במשקאות אחרים? בשאלות אלו, ועוד, נעסוק במאמר השבוע.

קוראים יקרים!

בפרוס עלינו חג הפורים, חג מופלא ומכוסה שרב הנסתר בו על הנגלה, עלינו להתבונן קמעה במהותו של יום. החג נקרא על שם הפור: "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם" (אסתר ט, כו). קריאת החג על שם הפור שהפיל המן אומר דרשני. לכאורה, היה מתאים יותר לכנות את החג על שם ההצלה, על שם מרדכי ואסתר, על שם הנס, וכדומה. למה זכה הפור של המן הרשע ונקרא החג על שמו?

אך דומה שבשם פורים מונח תמצית תוכן עניין החג, והוא לראות את האור מתוך החושך - ולא רק מתוך החושך, אלא **בתוך** החושך עצמו.

חז"ל מלמדנו שאסתר נקראת על שם ההסתר: "ואנכי הסתר אסתיר פני בעת ההוא". כה גדול הוא ההסתר של זמן הפורים, עד ששמו של הקב"ה אינו נזכר, ולו פעם אחת, במגילת אסתר.

אולם, סוד היום הוא לקרוא את הסיפור - כביכול סיפור דברים בעלמא - ומתוכו להבין את שמו של הקב"ה החבוי בפנים. שומה עלינו לראות מבעד המסכה, להביט בראייה

שתיית יין בפורים

בפרוס עלינו ימי הפורים, נדון השבוע באחד ממצוות היום הייחודיים לפורים - מצווה שמצד אחד תורמת רבות לאופי הייחודי של פורים, ומאידך מטרידה אנשים (והורים) רבים לא מעט. הגמרא (מגילה ז, ב) קובעת בשם רבא כי "מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". מאמר זה הוא המקור לדין השכרות בפורים, והוא אף נובע מפשטות לשון מקרא המגילה, בה כתוב שנקבעו ימי פורים כ"ימי משתה ושמחה". בניגוד לחובת **סעודה** הנוהגת בכל חג ומועד, בפורים נקבעה חובת **משתה**, שמשמעה משתה היין. הלכה זו מעוררת שאלות רבות. מהו השיעור של "עד דלא ידע"? האם יתכן שאדם מישראל לא יבחין בין מרדכי לבין המן? בנוסף, האם באמת חובה על האדם לשתות בפורים עד כדי השתכרות? בנוסף לכך, האם מצווה זו מתקיימת ביין, או שמא אפשר לקיימה אף בשאר משקאות משכרים? בשאלות אלו, ועוד, נעסוק במאמר זה.

האיסור להשתכר

בספר 'ארחות חיים' (הלכות פורים, אות לח; הביאו ב'בית יוסף', או"ח סימן תרצה) כתב לאסור את השכרות בתכלית האיסור:

"חייב אינש לבסומי בפוריא, לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור, ואין לך עבירה גדולה מזו, שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן, אך שישתה יותר מלימודו מעט".

מבואר בדבריו שיש "איסור גמור" להשתכר, ומתוך תפיסה זו פירש את דברי הגמרא המחייבת שתיית יין בפורים שלא כפשוטם - אין חובה להשתכר, ורק לשתות "יותר מלימודו מעט". אך יש להעיר בדבריו, שכן בכמה מקומות הובאו סיפורי מעשה על גדולי תורה ששתו יין ואף השתכרו.

בגמרא (שבת סו, ב) למדנו: "מותר לסוך שמן ומלח בשבת, כי הא דרב הונא מבי רב, ורב מבי רבי חייא, ורבי חייא מבי רבי, כי הוו מיבסמי מייתי משחא ומילחא, ושייפי להו לגוייתא דידיהו וגוייתא דכרעייהו, ואמרי' כי היכי דציל הא מישחא, ליציל חמריה דפלניא בר פלניא" [כשהיו מבוסמים היו מביאים שמן ומלח, וסכים את כפות הידיים וכפות הרגליים, והיו אומרים: "כשם ששמן זה צלול, כך ייהפך יינו של פלוני בן פלוני לצלול"].

רש"י מסביר שהיו רבני בית המדרש משקים את התלמידים ביין, "ואלו מפני חשובין הן היו עושין להן דבר להפג את יינן".

ואמנם, כבר מוצאים אנו בתורה שיוסף ואחיו שתו והשתכרו יחד: "וישבו לפניו, הבכר כבכרתו והצעיר כצערתו... וישתו וישכרו עמו" (בראשית מג, לג-לד).

לאור מקורות אלו (וכך לאור מקורות נוספים בדברי חז"ל) יש להקשות על דברי הארזות חיים, שהרי מבואר לן שאין איסור בשכרות, וגדולי ישראל היו נוהגים לשתות ולהגיע לרמה של שכרות.

חילוק בין דרגות שונות של שכרות

אולם, יש מקום להבחין בין רמות שונות של שכרות.

בגמרא עירובין (סד, א) אנו מוצאים אבחנה בין שיכור לבין שתוי: "אמר רבה בר רב הונא: שתוי אל יתפלל, ואם התפלל תפלתו תפלה; שיכור אל יתפלל, ואם התפלל תפלתו תועבה... היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור: שתוי, כל שיכול לדבר לפני המלך; שיכור, כל שאינו יכול לדבר לפני המלך". כן גם פסק הרמב"ם (הל' תפילה, פ"ד, הלכה יז).

נמצא מבואר שישנם שני מצבים שונים של שכרות - מצב קל של "שתוי", "בו אסור לאדם להורות הלכה, ואסור לכהן להיכנס למקדש, וכמו כן אסור לאדם להתפלל בו - אבל אם התפלל יצא ידי חובתו" (שו"ע, סימן צט, ס"א), ומצב כבד של "שיכור", שאז תפילו תועבה ולא יצא ידי חובתו.

במקום שרואה אדם שאם ימתין יעבור זמן תפילה, אזי אם הוא רק "שתוי", מותר לו להתפלל בשביל שלא יפסיד זמן תפילה (מ"ב, ס"ז, צט, סק"ג ו-ז). אולם, אם הוא "שיכור" (שאינו יכול לדבר בפני המלך או בפני אדם נכבד), אסור לו להתפלל אפילו באופן שיעבור זמן תפילה, ועליו להתפלל תפילת תשלומין לאחר שתעבור שכרותו (ועי' משנה ברורה סק"ו מתי נחשב שוגג, שיכול להשלים, ומתי נחשב מזיד שאין לו תשלומין). בניגוד לכך, גם שיכור רשאי לברך ברכת המזון (או"ח קפה).

דרגה שלישית של שכרות היא "שכרותו של לוט". מי שהגיע לדרגה זו, דינו כדין שוטה לכל דבר - דיבורו אינו דיבור, ומעשיו אינם מעשים, כמו שפסק המשנה ברורה (צט, סק"א) בדיני ברכות: "וכל זה כשלא הגיע לשכרותו של לוט, דאל"ה כשוטה יחשב לגמרי לכו"ע, ופטור אז מכל המצות, ע"כ אפילו בדיעבד אם קרא אז ובירך לא מיפטר בכך, שהרי פטור היה באותה שעה, וחייב אח"כ לחזור ולקרוא ולברך".

לפי חילוקים אלו ניתן ליישב את דברי הארזות חיים: אמנם אין איסור בשתיית יין עד לרמה של 'שתוי', וייתכן שכמו כן אין איסור בהגעה לרמה של 'שיכור'. אבל מי שמגיע לרמת שכרות של 'שכרותו של לוט', הרי הוא איבד את צלם האלוקים מעצמו, ובכך עבר, לפי דברי הארזות חיים, על איסור חמור.

יש להעיר על דרך זו, שכן לפיה גם לדעת הארזות חיים מותר לשתות עד כדי דרגת 'שתוי', ואילו ממה שכתב ש"ישתה יותר מלימודו קצת" משמע שאין להשתכר כלל.

דעת האוסרים להשתכר בפורים (שיטת רבנו אפרים)

כעת נשוב להלכות שתיית יין בפורים.

הראשונים (מגילה, שם) מביאים את דברי רבנו אפרים שהקשה איך ניתן לפסוק כרבא - הרי אחד משלושה דברים שהקב"ה שונאם הוא שיכור (גמרא סוף פסחים), ואיך נחייב אדם להשתכר? משום כן ביאר רבנו אפרים שאין לפסוק כדעת רבא, וביאר עוד שמתוך דברי הגמרא עצמם ניתן לראות שאין הלכה כרבא, וזאת מתוך סיפור המעשה שהובא שם.

הגמרא מספרת מיד לאחר דברי רבא על רבה ורבי זירא שאיבסמו (רש"י: השתכרו) <<

החודרת דרך הלבוש החיצוני, ולגלות את אור ההשגחה, אור האלוקות שאינו נפרד מישראל לעולם.

גם שמו של היום מצטרף למהות עניינו. אין לך אקראיות יותר מפור; אין לך חוסר השגחה, לכאורה, יותר מגורל חסר-שליטה וחסר-מהלך. אך כאן - דווקא כאן - מתגלה הגדלות של יום הפורים. בפור, בנקודת האקראיות העמוקה ביותר, מתגלה סוד הפורים בשיא העוצמה: נוכחות התמידית והנצחית של הבורא ית' עם עמו ישראל.

כימים ההם, בזמן הזה, נתונים אנו במצב של הסתר. הנהגת העולם, על כל הכרעותיו כבודות המשקל, תלויה ועומדת, לכאורה, בהחלטות מנהיגים ובאירועים אקראיים. העתיד, הרחוק ואפילו הקרוב, חבוי בערפל כבד, ואין אנו יודעים מה יולד יום.

אך מתוך ימי הפורים אנו למדים כי נצח ישראל לא יכזב, וכי הקב"ה הרי הוא נורא עלילות על בני אדם, אשר עמנו הוא אף במצב של חושך ועלטה העוטפים אותנו.

ויה"ר שמתוך האמונה של יום הפורים, ומתוך האחדות והאחוה של מצוות היום, נזכה לראות ישועה קרובה וגאולה שלמה, במהרה בימנו.

לזה ממש, שכן שכרות זו היא כשכרותו של לוט ובודאי אין בזה מצווה, אלא הכוונה שלא ידע לומר "ארור המן וברוך מרדכי, ארורה זרש ברוכה אסתר, ארורים כל הרשעים ברוכים כל הצדיקים", שכן אף השתוי יתקשה לומר כל זאת. דרך שנייה היא כשיטת הרמב"ם שישתכר אדם עד שיירדם מתוך שתייתו, ובשנתו אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. יש אפוא לפרש את סתימת ה'שולחן ערוך' לפי מה שפירש ב'בית יוסף', לפיו אין להבין את ההוראה כפשוטה. ב'שולחן ערוך' לא הזכיר את דברי הרמב"ם, אך דבריו הובאו ברמ"א (שם).

לאור דברי הראשונים, המשיכו מפרשי ה'שולחן ערוך' להציע פירושים שונים בעניין "עד דלא ידע", שהצד השווה שבהם היא הנטייה מההבנה הפשוטה. ב'מגן אברהם' (ס"ק ג) כתב שיש אומרים שענין "עד דלא ידע" היינו לחשב את הגימטרייה של "ארור המן" שהיא שווה לגימטרייה של "ברוך מרדכי".

ואילו ב'משנה ברורה' (ס"ק ד, בשם הט"ז) ביאר ענין "עד דלא ידע" בדרך חדשה: "בין ארור המן - שזה מפלה ראשונה שניטל נקמה רבה ממנו, ועוד טובה יתרה מזה גדולת מרדכי שבירכו הקב"ה שעלה למעלה ראש. והנה קודם שנשתכר נתן בודאי תודה להש"י על שתי הטובות, וע"כ אחז"ל שלא יפסיק מלתן שבח ע"ז בשמחה עד שיבוא לידי כך שלא יבחין עוד מה בין טובה זו לזו".

לדעת כולם, עולה לן שאין לאדם להגיע למצב של שכרות, ובודאי שלא למצב של "שכרותו של לוט".

זמן השתייה

מלשון הרמב"ם מגילה פ"ב, הלכה טו) משמע ששתיית יין עד כדי שכרות היא מדיני הסעודה: "כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. ושותה יין עד שישתכר וירדם בשכרות". מכאן שחיוב זה מדיני הסעודה הוא, ולאור דבריו אין ענין בשתיית יין מחוץ לסעודה.

כן יש לדייק קצת מדברי הגמרא, שכן המעשה שאירע עם רבי זירא אירע בשעת הסעודה. וכך משמע אף מדברי ה'שולחן ערוך' שהביא הלכת "חייב איניש לבסומי בפורי"א" יחד עם דיני סעודת פורים. יתירה-מזו, הטור כתב הלכה זו בין שתי הלכות פסוקות של סעודת פורים, כלשונו: "מצוה להרבות בסעודת פורים, וצריך שישתכר עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואם אכל בלילה לא יצא". הרי לן מדבריו שאף הלכה זו מדיני הסעודה היא.

בודאי אינו נכון אפוא להשתכר בשאר שעות יום הפורים, שכן מלבד מה שעלול להפסיק מצוות בהיותו שיכור, הרי שאין בכך קיום מצווה כיון שהשתייה היא מחוץ לסעודה.

אם צריך לשתות דווקא יין

בשאלה אם צריך אדם להשתכר על יין, או שמא יכול לשתות שאר משקאות משכרים, ברש"י (מגילה שם) הזכיר דווקא יין, ויש <<

בסעודת פורים, וקם רבה ושחט את רבי זירא. למחר התפלל רבה על ר' זירא, והחיה אותו בתפילותיו. בשנה הבאה, שוב הזמין רבה את ר' זירא לסעוד אצלו את סעודת הפורים. ר' זירא סירב להזמנה, באמרו: "לא בכל שעתא ושעתא איתרחש ניסא".

מכאן למד רבנו אפרים (וכן ביאר בט"ז, ס"ק ב) שהגמרא דוחה את דברי רבא, שהרי רואים מה קורה כשמשתכרים, שאפילו רבה שחט את רבי זירא - ומכאן שאין לנהוג כרבא, אלא ישתה אדם מעט יותר מהרגלו (בב"ח כתב שאף לדעת רבנו אפרים יש לאדם להשתכר, אך לא עד כדי כך), ויהיה שמח וטוב לב, ולא יבוא לידי שכרות שיש בו חשש לאיסורים ביזיון.

דעת הרמב"ם

גם הרמב"ם מרחיב את הדיבור בגנות השכרות, כדבריו בהלכות דעות (פ"ה, ה"ג): "כשהחכם שותה יין אינו שותה אלא כדי לשרות אכילה שבמעיו, וכל המשתכר הרי הוא חוטא ומגונה, ומפסיד חכמתו, ואם נשתכר בפני עם הארץ הרי זה חילול השם".

הרמב"ם אמנם אינו כותב את הדברים בסגנון איסור הלכתי מובהק מעיקר הדין (כפי שכתב ב'ארחות חיים'), אלא כדבר רע ומגונה, אבל ייתכן שראייה זו עומדת מאחורי הפרשנות המחודשת שנותן הרמב"ם לדין שכרות בפורים, כלשונו (הלכות מגילה פרק ב, הלכה טו): "כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר וישתה יין... עד שישתכר וירדם בשכרות. דרכו של הרמב"ם היא כידוע שלא לכתוב דברים שאינם מופיעים בש"ס (אלא במקומות ספורים בהם כותב בלשון "ויראה לי"). נראה שגם בהלכה זו לא חרג הרמב"ם מדברי הגמרא, אלא פירש את לשון הגמרא בדרך מחודשת, לפיה "עד דלא ידע" היינו שאדם ישן מתוך שכרותו, וממילא כשישן אינו יודע להבחין בין "ארור המן" לבין "ברוך מרדכי". כמו כן ייתכן שפירש הרמב"ם את לשון הגמרא "לבסומי" שאין הכוונה לשכרות ממש, אלא להתבסמות, כלומר, לשתות יין עד שנרדמים. וכבר העירו שבגמרא (בבא בתרא עג, ב) אנו מוצאים שרבה בר בר חנה ראה את מתי מדבר ונראו לו "כדאיבסמו וגו'" - כשתווי יין שנרדמו. מכאן שלשון זו מתפרשת היטב לדרכו של הרמב"ם כשינה מתוך שכרות.

דעת ה'שולחן ערוך'

הטור (סימן תרצה) העתיק את דברי רבא כפשוטם, לפיהם חייב אדם להשתכר עד דלא ידע בין ארור המן לבין ברוך מרדכי, וכן פשט ה'שולחן ערוך' (שם, סעיף ב; ועי' ב'יד אפרים' שם שכתב שאין להוכיח לעניין זה מסיפור המעשה המובא בגמרא).

אולם, גם בדעת ה'שולחן ערוך' ברור שאין כוונתו שישתכר אדם בדרגת שכרותו של לוט, שכן ב'בית יוסף' (שם) הביא בסתם את דברי הארחות חיים' הנ"ל שאסור לאדם להשתכר, וכדי לבאר את חובת השכרות בפורים כתב שם שתי דרכים.

דרך אחת היא שאין הכונה שיגיע לדרגת שכרות בה אינו יודע בין זה

להכריח את עצמו להצטער בכך, שכן כל עניינו של שתיית יין בפורים אינו אלא למשתה ושמחה.

בהתייחסו למנהג רבי ישראל סלנטר, שהיה משתכר בפורים במלוא מובן המילה, כותב הרב שלמה וולבה זצ"ל (עלי שור, ח"ב, עמ' 468): "ר' ישראל זללה"ה היה רגיל להיות בפורים שיכור כשכרותו של לוט ממש, ובמצב זה היה אומר כל היום בלי הרף חידושים בחריפות וגאונות להפליא בכל הש"ס. הוא קרא לזה "לעשות בחינה על הגוף", היינו לבחון אם הוא במדרגת "חוש" שהגוף יהיה קרוב לתורה הקדושה ... אנחנו, בני אדם קטנים, קטנים בתורתנו ובעבודתו, די לנו גם בפורים להתבסס "יותר מלימודנו, ואין צריך להשתכר כל כך".

לסיום, חשוב לציין את דברי המאירי (מגילה, שם): "ומכל-מקום, אין אנו מצווין להשתכר ולהפחית עצמנו מתוך שמחה, שלא נצטוונו על שמחה של הוללות ושל שטות, אלא בשמחה של תענוג שיגיע מתוכה לאהבת ה' יתברך, והודאה על הניסים שעשה לנו".

כל אחד אמנם מקיים את מצוות השתייה בפורים בדרכו האישית - אבל בוודאי שעל כולנו להקפיד לקיים את דבריו. מאחלים לכל קורא פורים שמח ומרומם.

פוסקים שכתבו שיש לאדם להשתכר בין זכר לנס פורים שנעשה במשתה היין (על-פי אבודרהם; חיי אדם קנה, ל).

אולם מסתימת לשון הגמרא, ומלשון שאר ראשונים ופוסקים, משמע שאין צורך בין כדי לקיים את המצווה, ואף בדברי רש"י יש לומר שדיבר רש"י בהווה, ואין חובה דווקא להשתכר בין (כן כתב ב'נימוקי או"ח' תרצה, ד).

כהלכה זו הורה בפירוש ב'שבילי דוד' (סימן תרצו), וגם ב'גלינוני הש"ס' תמה על רש"י למה צריך דווקא יין, אבל הוסיף להביא מדברי ה'רוקח' והרדב"ז (ח"א סימן תסב) שיש לשתות דווקא יין, וכן באריז"ל כתב שיש להתבסס בין דווקא.

לכן, למרות שנראה מדברי רוב הפוסקים (שסתמו) שאדם מקיים את המצווה גם בשאר משקאות, עדיין יש להקפיד לשתות לפחות קצת יין. כן מובא בשם ה'סתתפילד' (אורחות רבנו, ח"ג, פורים אות צב), שעניין השתכרות בפורים הוא "לאו דווקא יין, אלא אפשר גם בשאר משקאות המשכרים, אלא צריך לשתות גם קצת יין משום משתה, שזה דרכו ביין".

עם זאת, מי שהיין מזיקו, ואין לו בו שמחה אלא צער, ברור שאינו צריך

שו"ת הלכתי

מתוך השאלות שנשאלו באתר האינטרנט din.org.il בשבוע האחרון

אם עשו לילד תחפושת של ציצית מבד 'אלבד' שהוא בד חד פעמי, אם הוא חייב בציצית

השאלה:

נהוג בהרבה גני ילדים היום שעושים לכל ילדי הגן תחפושות ולצורך כך חותכים להם בד העשוי לצורך מפת שולחן (לאירועים וכדו') העשויה מחומר הנקרא 'אל-בד' (חומר זה אינו ארוג שתי וערב והוא בדרך עומד לשימוש חד פעמי), וגוזרים אותו בצורה של ארבע כנפות ושמים לו כמה חוטים שיראה כציצית קטן. רציית לברר האם יש חשש בדבר זה שאולי בד זה מתחייב בציצית ומכשילים את הילדים בלבישת בגד של ארבע כנפות בלי ציצית.

תשובה:

אין חשש בדבר ומותר לעשות ארבע כנפות מבד זה בלי לשים לו ציצית.

מקורות:

בגמרא מנחות מ,ב נאמר שבגד של עור פטור כיון שעיקר בגד בעיניו, וכן נפסק בשולחן ערוך סי' י' סעיף ד', וביאר הלבוש שם סעיף ז' וזה לשונו: 'מלבושים של עור פטורים מן הציצית שנאמר על כנפי בגדיהם ואין נקרא בגד אלא שנארג', וכן כתב המשנה ברורה שם ס' ק"א. וממילא הוא הדין בבגד העשוי מבד זה שאינו ארוג אין לו שם בגד. ובפרט בכך שאינו מחזיק מעמד והוא בד העומד לשימוש חד פעמי אין לו שם בגד כלל ופטור מציצית. וכן מצינו בדברי הפוסקים הדנים לענין טומאת כתמים בניירות, ודעת הפוסקים שאין זה מקבל טומאה כיון שזורקים אותו לאחר השימוש, וכן כתב האגרות משה יו"ד חלק ג' סי' נ"ג שאף אם עשו מנייר זה בגד אין לו שם בגד מכיון שהוא עומד לשימוש חד פעמי בלבד. ואף שיש מהפוסקים הסבורים שניתן לקדש בכוס חד פעמית, היינו מפני שמאחר שרגילים להשתמש בה שימוש רגיל חל עליה שם כלי אף שבמהות הכוס זה חד פעמי, אך בבד זה כיון שאין משתמשים בו כבגד אף שכעת עושים ממנו תחפושת אין מתכוונים לעשותו בגד, אלא לדמות אותו לבגד הציצית הרגיל (וכך הורה לי הגאון ר' אשר וייס שליט"א).

השולח מנות בכלי אם עליו לטובלו

השאלה:

השולח משלוח מנות ביחד עם קערה וכדומה שעליהם מונחים המנות, האם צריך המשלח לטבול, ואם מועילה הטבילה גם למקבלו?

תשובה:

הנותן לחבירו במתנה כלי, לא יטבילו השולח לפני הנתינה, אלא המקבל (וראו להודיע לו שהכלי לא טובל שלא ייכשל). ואם המקבל אינו שומר תורה ומצוות ויש חשש שלא יטבול הכלי, ראוי לטובלו כדי להמנע מאיסור לפני עיור, וכדי להתחייב בטבילתו מן הדין יש להשתמש בכלי פעם אחת ואחר כך ליתנו למקבל.

מקורות:

על פי הט"ז ביו"ד סי' ק"כ סק"י ושו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ס"ו אות כ"ב, ולענין שימוש חד פעמי בכלי אם מתחייב בטבילה מן הדין נחלקו בזה הפוסקים על בשר"ת שבט סופר יו"ד סי' ס"ז, ובספר מנחת אמת פי"ט ס"ו, וכך מביא בספר טבילת כלים פרק ג' הערה כ"ד בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל שמותר לשתות בכוס לא טבולה במסעדה ובית מלון באופן חד פעמי, אך ברמ"א בס"ק"כ סעיף ח' מבואר שבכלי שלו ודאי צריך טבילה אף בשימוש ארעי ע"ש.

אם אשה יכולה לקרוא מגילה ולהוציא בה אחרים ידי חובתם?

השאלה:

האם גבר יכול לצאת בקריאת מגילה על ידי אשה? וכן האם אשה יכולה להוציא נשים אחרות.

תשובה:

לכתחילה אשה לא תקרא אפילו לעצמה, ואם אין מי שיקרא לה יכולה לקרוא לעצמה ותברך 'לשמוע מגילה', וכן תוכל להוציא חברתה, אך לא תוכל להוציא גברים, וכן לא נשים רבות אחרות.

מקורות:

בשולחן ערוך סי' תרפ"ט סעיף ב' הובאו ב' דעות אם נשים יכולות להוציא גברים, וכתב במגן אברהם סק"ה לבאר את טעם הסוברים שאינם יכולות להוציא נשים מפני שאין זה כבוד הציבור שאשה תוציא גברים, וממילא אף יחיד אינם מוציאות דלא פלוג רבנן. ועוד הביא המגן אברהם סק"ו ממדרש רות הנעלם שאשה לא תקרא אפילו לעצמה, אמנם כתב המשנה ברורה סק"ח שאם אין מי שיקרא לה תקרא לעצמה וכתב בשעה"צ שם שלא נמצא נוסח המגן אברהם במדרש רות ולכן בדיעבד יכולה לקרוא לעצמה ע"ש. ובמ"ב שם סק"ז כתב שתוכל להוציא את חברתה, אך בשעה"צ כתב בס"ק ט"ו שנשים רבות לא תוציא כיון שזילא בהו מילתא.

ילדה פתחה דלת רכב והזיקה לרכב שחנה בסמוך

השאלה:

חנית את האוטו בחניון של מרכז קניות, כאשר נכנסתי לרכב הילדה שלי פתחה את הדלת והרכב ליד ניזק קצת מהמכה וירד לו מהצבע, בעל הרכב טוען שאני צריך לשלם על הנזק. שאלתי היא האם מאחר והניזק לא חנה באמצע הסרטוט שיש על הכביש המסמן איפה להחנות את הרכב אלא נצמד לרכב שלי, הוא האחראי לכך שניזק, ועליו לספוג את הנזק שנגרם לו?

תשובה:

אינך חייב לשלם על הנזק שבתך עשתה, במיוחד כאשר הוא אשם בכך שלא חנה במקום הנכון.

מקורות:

בשו"ת מחנה ישראל סי' כג דן לחייב את האב שבנו הזיק לפנים משורת הדין מחשש שהבן ישכח, אולם דבריו צ"ע. אם הבן הזיק באמצעות רכוש האב לכאורה האב חייב מן הדין וכדין דליל ואבנו סכיננו ומשאנו שהניחם בראש גגו. אבל בנידון דידן הוא חנה ברשות ודינם כשניהם ברשות שלדעת הרמב"ם אם הזיק שלא בכוונה פטור, ואפילו לדעת השו"ע בחו"מ סי' שעח סעיף ז שאם הזיק חייב, מכל מקום הוזקו זה בזה פטורים ואם כן כשכל הסיבה לחיוב הוא מצד ממון המזיק הרי הוא פטור. וייתכן לומר שדינו כדין שהמזיק ברשות והניזק שלא ברשות, כיון שחנה שלא במקום הנכון ולכל הדעות (חוץ מדעת רש"י) אם הזיק שלא בכוונה פטור.